

માધ્યમિક શાળાઓનાં વિદ્યાર્થીઓની અભ્યાસ ટેવોનો અભ્યાસ

સારાંશ:

વિદ્યાર્થીઓની સફળતા પાછળ અભ્યાસ ટેવોની ભૂમિકા ખૂબજ મહત્વની રહેલી છે. તેથી વિદ્યાર્થીઓમાં સારી અભ્યાસ ટેવો વિકસે તેવા પ્રયાસો હાથ ધરવા જોઈએ. અત્રે માધ્યમિક શાળાઓનાં વિદ્યાર્થીઓની અભ્યાસ ટેવોનો અભ્યાસ કરવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો હતો. જેના હેતુ તરીકે માધ્યમિક શાળાઓનાં વિદ્યાર્થીઓની અભ્યાસ ટેવોનો જાતિ, વિસ્તાર, શાળા પ્રકાર અને ધોરણ અનુસાર અભ્યાસ કરવો. તેમજ ઉત્કલ્પનાઓ માધ્યમિક શાળાઓનાં વિદ્યાર્થીઓમાં જાતિ, વિસ્તાર, શાળા પ્રકાર અને ધોરણ અનુસાર અભ્યાસ ટેવોમાં સાર્થક તફાવત નહીં હોય જેવી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાઓ રચવામાં આવી હતી. પ્રસ્તુત અભ્યાસ સર્વેક્ષણ પદ્ધતિ દ્વારા હાથ ધરવામાં આવ્યો હતો. વ્યાપ વિશ્વ માધ્યમિક શાળાઓના વિદ્યાર્થીઓ અને નમૂના તરીકે બોરસદ તાલુકાની ગ્રામ્ય અને શહેરી વિસ્તારની ૨ અનુદાનિત તેમજ ૨ ખાનગી એમ કુલ મળીને ૮ શાળાઓમાંથી ૨૮૮ વિદ્યાર્થીઓને નમૂના તરીકે યાદૃષ્ટિક રીતે પસંદ કરવામાં આવ્યાં હતા. ઉપકરણ તરીકે સ્વરચિત અભ્યાસ ટેવ સંશોધનીનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો. માહિતીના પૃથક્કરણ અને અર્થઘટન માટે મળેલ પ્રાપ્તાંકો પરથી સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન, પ્રમાણભૂલ અને ક્રાંતિક ગુણોત્તર શોધી ઉત્કલ્પનાઓની ચકાસણી કરી માહિતીનું પૃથક્કરણ અને અર્થઘટન કરવામાં આવ્યું હતું.

માધ્યમિક શાળાઓનાં વિદ્યાર્થીઓની અભ્યાસ ટેવો સામાન્ય રીતે ઉચ્ચ પ્રકારની જણાયી હતી. માધ્યમિક શાળાઓનાં વિદ્યાર્થીઓની અભ્યાસ ટેવોનો જાતિ અને વિસ્તાર અનુસાર સાર્થક તફાવત જોવા મળ્યો ન હતો જ્યારે શાળા પ્રકાર અને ધોરણ અનુસાર સાર્થક તફાવત જોવા મળ્યો હતો. વિવિધ અભિગમો અને ટેકનોલોજીની મદદથી અભ્યાસ ટેવોને વધુ રસપ્રદ, રોચક, આકર્ષક અને જ્ઞાનસભર વૈવિધ્યપૂર્ણ અભ્યાસ ટેવો વિકસાવી વિદ્યાર્થીઓનો અભ્યાસ પ્રત્યેનો અભિગમ બદલાવી શકાય છે.

પારિભાષિક શબ્દો: માધ્યમિક શાળાઓ, વિદ્યાર્થીઓ, અભ્યાસ ટેવો.

પ્રસ્તાવના:

વિદ્યાર્થીઓ ખૂબજ મહેનત કરે છે છતાંપણ ધારેલી સફળતા મેળવી શકતા નથી. જેની પાછળ અનેક પરિબલો જવાબદાર છે. જેમાનો એક મુખ્ય પરિબલ છે વિદ્યાર્થીઓની અભ્યાસ ટેવો. અહીં માધ્યમિક શાળાઓનાં વિદ્યાર્થીઓની અભ્યાસ ટેવો પર અભ્યાસ કરવાનું ઉપક્રમ છે. માધ્યમિક શાળાઓનાં વિદ્યાર્થીઓની શિક્ષણમાં અભ્યાસ ટેવોઅવરોધક બને છે, જેની વિદ્યાર્થીઓના પરીણામ પર જોવા મળે છે. આખું વર્ષ વિદ્યાર્થીઓ અભ્યાસ કરી આદતોના કારણે નિષ્ફળતા મેળવે છે. એના જેવી બીજી કરુણા કઇ હોઇ શકે ?વિદ્યાર્થીઓની ખામી વાચન અભ્યાસ ટેવોમાં રહેલી છે. અભ્યાસ ટેવો જટિલ પ્રક્રિયા છે. વિદ્યાર્થીઓનાશૈક્ષણિક વિકાસમાં અભ્યાસ ટેવો મહત્વનો ભાગ ભજવે છે.

અભ્યાસ ટેવોમાં ઘરનું વાતાવરણ અને આયોજન, વાચન અને નોંધ, વિષયનું આયોજન, એકગ્રતા, પરીક્ષાની તૈયારી, ટેવો અને વલણ, શાળાનું વાતાવરણ જેવી પ્રક્રિયાનો સમાવેશ થાય છે. વિદ્યાર્થીઓની અભ્યાસ ટેવો પર ઉપરના જુદા જુદા પરિબલો અસર કરે છે. તેમાં વાતાવરણ સૌથી મહત્વનો ભાગ ભજવે છે.વર્તમાન સમયમાં આ પરિબલો વિશે જાણી તેમાંથી સારી અભ્યાસ ટેવો વિકસાવવા પ્રોત્સાહિત કરવા અને ખરાબ અભ્યાસ ટેવો સુધારવાની દિશામા નમ્ર પ્રયાસના હેતુથી પ્રસ્તુત અભ્યાસ હાથ ધરવામા આવ્યો છે.

અભ્યાસના હેતુઓ:

- ૧.માધ્યમિક શાળાઓનાં વિદ્યાર્થીઓની અભ્યાસ ટેવોનો અભ્યાસ કરવો.
- ૨.માધ્યમિક શાળાઓનાં વિદ્યાર્થીઓની અભ્યાસ ટેવોનો જાતિ અનુસાર અભ્યાસ કરવો.
- ૩.માધ્યમિક શાળાઓનાં વિદ્યાર્થીઓની અભ્યાસ ટેવોનો વિસ્તાર અનુસાર અભ્યાસ કરવો.
- ૪.માધ્યમિક શાળાઓનાં વિદ્યાર્થીઓની અભ્યાસ ટેવોનો શાળા પ્રકાર અનુસાર અભ્યાસ કરવો.
- ૫.માધ્યમિક શાળાઓનાં વિદ્યાર્થીઓની અભ્યાસ ટેવોનો ધોરણ અનુસાર અભ્યાસ કરવો.

ઉત્કલ્પનાઓ:

H_{01} માધ્યમિક શાળાઓનાં વિદ્યાર્થીઓમાં જાતિ અનુસાર અભ્યાસ ટેવોમાં સાર્થક તફાવત નહી હોય.

H_{02} માધ્યમિક શાળાઓનાં વિદ્યાર્થીઓમાં વિસ્તાર અનુસાર અભ્યાસ ટેવોમાં સાર્થક તફાવત નહી હોય.

Ho3 માધ્યમિક શાળાઓનાં વિદ્યાર્થીઓમાં શાળા પ્રકાર અનુસાર અભ્યાસ ટેવોમાં સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

Ho4 માધ્યમિક શાળાઓનાં વિદ્યાર્થીઓમાં ધોરણ અનુસાર અભ્યાસ ટેવોમાં સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

અભ્યાસની મર્યાદા:

૧. સ્વરચિત સાધનની મર્યાદા એ આ અભ્યાસની મર્યાદા છે.

૨. પ્રસ્તુત અભ્યાસ આણંદ જિલ્લાના બોરસદ તાલુકાની અમુક અનુદાનિત અને ખાનગી માધ્યમિક શાળાઓ પુરતો મર્યાદિત છે.

અભ્યાસની કાર્ય પદ્ધતિ:

પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં સર્વેક્ષણ પદ્ધતિનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો.

અભ્યાસનું વ્યાપ વિશ્વ:

પ્રસ્તુત અભ્યાસના વ્યાપ વિશ્વ તરીકે માધ્યમિક શાળાઓના વિદ્યાર્થીઓનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો.

અભ્યાસનું નમૂનો:

પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં નમૂના તરીકે આણંદ જિલ્લાના બોરસદ તાલુકાની ગ્રામ્ય અને શહેરી વિસ્તારની ૨ અનુદાનિત તેમજ ૨ ખાનગી એમ કુલ મળીને ૮ શાળાઓમાંથી ૨૮૮ વિદ્યાર્થીઓ યાદચ્છિક રીતે પસંદ કરવામાં આવ્યાં હતા.

અભ્યાસનું ઉપકરણ:

પ્રસ્તુત અભ્યાસના ઉપકરણ તરીકે સ્વરચિત અભ્યાસ ટેવ સંશોધનનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો. જેમાં પંચસ્કેલ બિંદુની અંદર ૫૦ વિધાનોની રચના કરવામાં આવી હતી.

માહિતીનું એકત્રીકરણ:

આચાર્યશ્રીઓની પૂર્વ મંજૂરી લઈ તેમણે આપેલા સમયે વર્ગશિક્ષકોની મદદ વડે નમૂનામાં સમાવિષ્ટ કરેલ પાત્રોને જરૂરી સુચનાઓ સાથે અભ્યાસ ટેવ સંશોધનની આપી માહિતીનું એકત્રીકરણ કરવામાં આવ્યું હતું.

માહિતીનું પૃથક્કરણ અને અર્થઘટન:

માહિતીના પૃથક્કરણ અને અર્થઘટન માટે મળેલ પ્રાપ્તાંકો પરથી સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન, પ્રમાણભૂલ અને ક્રાંતિક ગુણોત્તર શોધી ઉત્કલ્પનાઓની ચકાસણી કરીમાહિતીનું પૃથક્કરણ અને અર્થઘટન કરવામાં આવ્યું હતું.

તારણો:

માધ્યમિક શાળાઓનાં વિદ્યાર્થીઓની અભ્યાસ ટેવોનું વિશ્લેષણ કરતા નીચે મુજબના તારણો પ્રાપ્ત થાય છે.

૧. માધ્યમિક શાળાઓનાં વિદ્યાર્થીઓની અભ્યાસ ટેવો સામાન્ય રીતે ઉચ્ચ પ્રકારની જણાયી હતી.
૨. માધ્યમિક શાળાઓનાં વિદ્યાર્થીઓની અભ્યાસ ટેવોનો જાતિ અનુસાર સાર્થક તફાવત જોવા મળ્યો ન હતો. વિદ્યાર્થીઓ અને વિદ્યાર્થીનીઓમાં અભ્યાસ ટેવો સરખા પ્રમાણમાં જોવા મળી હતી.
૩. માધ્યમિક શાળાઓનાં વિદ્યાર્થીઓની અભ્યાસ ટેવોનો વિસ્તાર અનુસાર સાર્થક તફાવત જોવા મળ્યો ન હતો.
૪. માધ્યમિક શાળાઓનાં વિદ્યાર્થીઓની અભ્યાસ ટેવોનો શાળા પ્રકાર અનુસાર સાર્થક તફાવત જોવા મળ્યો હતો. જેમાં અનુદાનિત માધ્યમિક શાળાઓનાં વિદ્યાર્થીઓ કરતાં ખાનગી માધ્યમિક શાળાઓનાં વિદ્યાર્થીઓની અભ્યાસ ટેવો સારી જોવા મળી હતી.
૫. માધ્યમિક શાળાઓનાં વિદ્યાર્થીઓની અભ્યાસ ટેવોનો ધોરણ અનુસાર સાર્થક તફાવત જોવા મળ્યો હતો. જેમાં ધોરણ-૯ નાં વિદ્યાર્થીઓ કરતાં ધોરણ-૧૦ નાં વિદ્યાર્થીઓની અભ્યાસ ટેવો સારી જોવા મળી હતી.

અભ્યાસના શૈક્ષણિક ફલિતાર્થો:

શૈક્ષણિક સામગ્રીની ગોખણપટ્ટીના બદલે સમજણ પૂર્વક તૈયાર કરવાની ટેવ પાડવી જોઈએ.

વિદ્યાર્થીની એકાગ્રતા કેળવાય તે માટે શાંત વાતાવરણ ઉભું કરવું જોઈએ.

વિદ્યાર્થીઓને સમજણ પૂર્વક વાંચવા માટે પ્રોત્સાહિત કરવા જોઈએ.

- વિદ્યાર્થીઓને એક વિષયમાં લખેલી સામગ્રીનેબીજા વિષયમાં લખેલી સામગ્રી સાથે અનુબંધ જોડીને સમજવાનો પ્રયત્ન કરાવો જોઈએ.

- વિધાર્થીઓ અભ્યાસના સમય દરમ્યાન ચિંતિત ન બની જાય તે માટે જરૂર જણાય ત્યારે હળવું વાતાવરણ ઉભું કરવું જોઈએ.
- બધાજ વિષ્ણોને વાચવા માટે અગાઉથી ચોક્કસ આયોજન કરીને અમલ કરવું જોઈએ.
- શાળાઓમાં શિક્ષકોએ વર્ગમાં ભણાવવાના પાઠોનું વિધાર્થી અગાઉથી વાચન કરી લાવે તેવી ટેવોનું નિર્માણ કરવું જોઈએ.
- સ્વ અધ્યન દરમ્યાન ન સમજાતી બાબતોની વિધાર્થીઓ નોંધ કરીને શિક્ષકો અને મિત્રો સાથે ચર્ચા કરે તેવી ટેવોનું નિર્માણ કરવું જોઈએ.
- શાળાના સમય સિવાય પણ નિત્ય વાચવાની ટેવ પાડવી જોઈએ.
- વાંચતી વખતે વાંચવું, રમતી વખતે રમવું એ સૂત્રને અનુસરવું જોઈએ.

ઉપસંહાર:

પૂર્વતમાન સમયમાં ટેકનોલોજીના યુગમાં અભ્યાસ ક્ષેત્રે વિવિધ મલ્ટીમીડીયા દ્વારા, સ્માર્ટ કલાસીસ અને ઈશ્ય-શ્રાવ્ય ટેકનોલોજી દ્વારા અભ્યાસ ટેવોને વધુ રસપ્રદ, રોચક, આકર્ષક અને જ્ઞાનસભર વૈવિધ્યપૂર્ણ અભ્યાસ ટેવો વિકસાવી વિધાર્થીઓનો અભ્યાસ પ્રત્યેનો અભિગમ બદલાવી શકાય.

સંદર્ભ સૂચિ:

- I. આચાર્ય મોહિની (૨૦૦૮), શિક્ષણમાં સંશોધનનું પદ્ધતિશાસ્ત્ર. અમદાવાદ: અક્ષરા પબ્લિકેશન.
- II. ઉચાટ, ડી.એ.(૨૦૦૯), શિક્ષણ અને સામાજિક વિજ્ઞાનો માં સંશોધનનું પદ્ધતિશાસ્ત્ર. રાજકોટ: શિક્ષા શાસ્ત્ર ભવન, સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી.
- III. પટેલ, આર.એસ. (૨૦૦૮), શૈક્ષણિક સંશોધન માટે આંકડા શાસ્ત્રીય પદ્ધતિઓ. અમદાવાદ: જય પબ્લિકેશન.
- IV. Good Carter V. (1996), Education Research in Introduction. New Delhi: Arya book Depot.
- V. Sukhia and Mehrotra (1966), Elements of educational Research. Bombay: Allied Publishes Pvt.Ltd.

Dr. Ajitsinh B. Jadeja
Loriya

Copyright © 2012 – 2019 KCG. All Rights Reserved. | Powered By: Knowledge Consortium of Gujarat